

Vergaderjaar 2005–2006

25 232

Voetbalvandalisme

Nr. 47

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2005

In Rotterdam hebben zich na de wedstrijd Feyenoord – Ajax op 17 april 2005 ernstige ongeregelheden voorgedaan. Een eerste reactie heb ik u daarop gegeven bij brief van 18 april 2005 (2004–2005, 25 232, nr. 44). Aansluitend heeft de Tweede Kamer hierover gesproken met de minister van Justitie tijdens het vragenuur op 19 april. Tijdens het Algemeen Overleg van 14 juni jl. heb ik aangegeven het onderzoeksrapport van het auditteam voetbalvandalisme (hierna: auditteam) te willen afwachten, alvorens ik een uitgebreidere reactie zou geven. Dit rapport heb ik 13 juli ontvangen en doe ik u bij deze toekomen. In onderhavige brief geef ik u, mede namens de minister van Justitie en de staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport, mijn reactie.

De burgemeester van Rotterdam heeft het auditteam direct op 17 april gevraagd onderzoek te doen naar alle gebeurtenissen. Dat is goed, omdat het van belang is ons na de eerste verontwaardiging te concentreren op de feiten. Wat is er gebeurd en wat kunnen we daarvan leren? Het onderzoeksrapport van het auditteam getiteld «Een wissel met grote gevolgen»¹ geeft een feitenreconstructie, een beoordeling van beslissingen en situaties en eindigt met vaststellingen, conclusies en aanbevelingen. Ik zal in deze brief vooral ingaan op de aanbevelingen en de maatregelen die als reactie daarop getroffen zijn.

Eén aspect wil ik vooraf met klem benadrukken. Een belangrijk onderdeel van het rapport is de cruciale rol van de communicatie tussen de diverse betrokkenen. Dit heeft een grote rol gespeeld bij het verloop van de gebeurtenissen op 17 april jl. Dat betekent niet dat betrokken partijen daarmee «schuldig» zijn aan het escaleren van de situatie. Bij alle aandacht voor het bestuurlijke en operationele proces mag niet worden vergeten dat misdragingen van «supporters» de aanleiding vormden voor het incident. Het rapport is niet bedoeld om een schuldige aan te wijzen. Schuldig zijn diegenen die zondag 17 april hebben meegedaan aan het

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

geweld en de vernielingen. Het rapport zal ik gebruiken om de bestrijding van voetbalvandalisme verder te verbeteren.

Het rapport gaat kritisch in op de rol van de bij het incident betrokken diensten. Het auditteam adviseert meerdere partijen om maatregelen te treffen om de eigen verantwoordelijkheden beter waar te kunnen maken. Voordat ik op deze maatregelen in zal gaan, wil ik met name wijzen op conclusie 24 (blz. 47) van het rapport: Gezien de omvang van het aantal relschoppers, de verschillende locaties op en rond het spooreplacement waar de politie werd aangevallen en vooral gezien het door relschoppers toegepaste excessieve geweld tegen de politie, is het herstellen van de openbare orde door de politie Rotterdam-Rijnmond uiterst beheerst en efficiënt geschied. De politie heeft met inzet van proportioneel geweld een maximum aan resultaat geboekt.

In deze brief informeer ik u over de volgende onderwerpen:

1. Onderzoeksrapport auditteam voetbalvandalisme;
2. Maatregelen naar aanleiding van de rellen en de aanbevelingen van het auditteam;
3. Afhandeling van de rellen en verhalen van schade;
4. Overige onderwerpen.

Onderzoeksrapport auditteam voetbalvandalisme

Het onderzoeksrapport van het auditteam getiteld «Een wissel met grote gevolgen» is van belang om ons te concentreren op de feiten. Wat is er gebeurd en wat kunnen we daarvan leren? Het auditteam doet in haar onderzoeksrapport en groot aantal vaststellingen en conclusies. Deze leiden tot 12 aanbevelingen. De aanbevelingen focussen zich op de rol van verschillende ketenpartners. In de paragraaf hierna ga ik in op de maatregelen die genomen zijn naar aanleiding van de rellen van 17 april en naar aanleiding van de aanbevelingen van het auditteam. Ik bespreek de maatregelen niet per aanbeveling, maar per ketenpartner, om daarmee nadrukkelijk aandacht te besteden aan de rol en verantwoordelijkheid van de verschillende ketenpartners in het proces.

Het auditteam stelt vast dat de communicatiesystemen van het KLPD (C2000) en van de politie Rotterdam-Rijnmond (analoog systeem) niet onderling waren aangesloten. Dit zou mede hebben bijgedragen aan het feit dat de Rotterdamse politie onvoldoende geïnformeerd was over de situatie in de treinen. Tevens zou er een storing in het C2000 netwerk zijn, op het moment dat de treincommandant van de spoorwegpolitie op trein 1 de Algemeen Commandant van de Spoorwegpolitie in Driebergen wilde informeren waarom de trein was stilgezet.

Uit de logboeken van het C2000 systeem blijkt op geen enkele wijze dat er een storing in het netwerk heeft plaatsgevonden. Navraag bij de Spoorwegpolitie leert dat het systeem in de middag van 17 april normaal, zonder problemen functioneerde. Betrokken functionarissen beschikten op dat moment echter nog niet over extra accessoires (oortjes) bij de randapparatuur, waardoor op sommige momenten de verstaanbaarheid wat minder was.

Communicatie tussen een analoog systeem en C2000 is wel degelijk mogelijk. Daarvoor moeten wel enkele maatregelen worden getroffen. Deze waren niet getroffen voor de begeleiding van de combitrein op 17 april jl. Bij toekomstige situaties zorgt de Spoorwegpolitie voor een rechtstreekse verbinding tussen de Algemeen Commandant van de Spoorwegpolitie en de Algemeen Commandant van de Rotterdamse Commandoruimte. C2000 is juist bedoeld om ervoor te zorgen dat alle hulpdiensten goed met elkaar kunnen communiceren. Inzake de voort-

gang van het operationeel gaan van C2000 verwijs ik u naar de voortgangsrapportage die ik u op korte termijn zal toesturen.

Maatregelen naar aanleiding van de rellen Feyenoord–Ajax en de aanbevelingen van het auditteam

Hierna treft u een overzicht van de maatregelen die door de betrokken ketenpartners zijn genomen.

Maatregelen door Feyenoord, Ajax en KNVB

Rondom de wedstrijden Ajax – Feyenoord en Feyenoord – Ajax zullen bezoekende supporters alvorens zij het stadion betreden stringent gefouilleerd worden door de stewardorganisatie van de club: één keer bij het vertrek van de treinen en één keer bij het verlaten van de treinen. Voor deze wedstrijden zijn onder regie van het KLPD/Spoorwegpolitie en in samenwerking met de regiokorpsen Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond afspraken gemaakt over de wijze van ingrijpen. Daarbij is een heldere rolverdeling vastgesteld tussen stewards, spoorwegpolitie en de regiokorpsen. De KNVB zal deze afspraken verspreiden onder de overige clubs, zodat deze als leidraad kunnen dienen bij toekomstige treincombi's.

Maatregelen door KLPD Spoorwegpolitie en Raad van Hoofddcommissarissen

De Spoorwegpolitie heeft gesprekken gestart met de Nederlandse Spoorwegen (NS) en andere betrokken partners over de handelwijze bij hoogste prioriteit combitreinen. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van elke partij die bij de begeleiding van combitreinen betrokken is, worden door het KLPD opnieuw getoetst, zonodig aangepast en helder, ondubbelzinnig vastgelegd. Met Ajax is dit proces al afgerond. De gesprekken met de overige voetbalclubs zijn nog niet afgerond.

Ten behoeve van de informatie-uitwisseling tussen de politie in de ontvangende stad en de spoorwegpolitie in de trein is een nieuwe communicatiestructuur opgezet, waarbij de algemeen commandanten rechtstreeks contact kunnen houden. Per wedstrijd werd standaard al een draaiboek opgesteld met specifieke informatie over de wedstrijd en de supporters. In deze draaiboeken zal een scenario voor versneld en vervroegd terugvervoer worden opgenomen.

De inzet van videoteams bij massale ordeverstoringen teneinde de individuele kans op aanhouding te verhogen heeft groeiende aandacht van de politie. Wanneer de risico-analyse daar aanleiding toe geeft, zal de inzet van videoteams onderdeel uitmaken van de politie-inzet.

Maatregelen door de gemeenten Rotterdam en Amsterdam

In deze paragraaf treft u de maatregelen die Rotterdam heeft genomen of die onder haar regie (met Feyenoord) zijn afgesproken.

Aansluitend wordt ingegaan op een gezamenlijke afspraak tussen Rotterdam, Amsterdam, KNVB, Feyenoord en Ajax.

1. Alle aanbevelingen van het auditteam voetbalvandalisme zijn overgenomen en uitgevoerd.
2. Er zijn verschillende scenario's ontwikkeld over hoe te handelen wanneer bijvoorbeeld een supporterstrein vervroegd teruggestuurd moet worden, of wanneer een supporterstrein door storing of vernieling niet verder kan rijden. De gemeente bestudeert de optie om een extra trein achter de hand te houden voor noodgevallen. Deze optie brengt overigens zeer hoge kosten met zich mee.
3. In de APV van Rotterdam is opgenomen dat een stadionomgevingsverbod kan worden opgelegd. Hiervan zal gebruik worden gemaakt bij mensen die een stadionverbod opgelegd krijgen om daarmee te voor-

komen dat ze bij ongeregelde heden buiten het stadion betrokken kunnen raken.

4. Feyenoord zal personen die stelselmatig voor wanordeligheden zorgen rond voetbalwedstrijden van Feyenoord, dan wel hier zeer nauw bij betrokken zijn (al dan niet in groepsverband), zowel mondeling als schriftelijk in kennis stellen dat dit gedrag onacceptabel is en dat bij voortgang van dit gedrag aan hen de toegang tot het stadion voor bepaalde tijd (tenminste een seizoen) zal worden ontegd. Feyenoord zal deze personen in overleg met de politie benaderen. Feyenoord zal de lijst met personen gedurende het seizoen periodiek met de politie bespreken.
5. Supporters die bij wedstrijden van Feyenoord tweemaal per seizoen met de politie en of de stewardorganisatie in aanraking zijn geweest voor een voetbalgerelateerd incident (zoals vastgesteld in het beleidskader voetbalvandalisme) dan wel voor overtreding van de huisregels van het stadion Feyenoord, worden door de club voor tenminste de rest van het seizoen uitgesloten van thuiswedstrijden van Feyenoord.
6. Feyenoord zal, binnen de mogelijkheden en bevoegdheden die zij heeft, een maximale inspanning leveren om zelf de identiteit te achterhalen van Feyenoordsupporters die zich in (de directe omgeving van) het stadion Feyenoord op of rond een wedstrijddag hebben misdragen, of die zich misdragen in de buurt van de tegenstander van Feyenoord op of rond een wedstrijddag, dan wel betrokken zijn bij wanordeligheden bij een aan Feyenoord gerelateerd evenement.
7. Feyenoord heeft extra maatregelen genomen om ongeregelde heden in het stadion te voorkomen, zoals extra compartimentering in het stadion en meer en beter opgeleid veiligheidspersoneel.

Medio augustus hebben de burgemeesters van Amsterdam en Rotterdam overleg gevoerd met vertegenwoordigers van Ajax, Feyenoord en de KNVB naar aanleiding van de aanbevelingen van het auditteam. Om misdragingen van supporters in de toekomst te voorkomen en om een waarschuwing af te geven, is gezamenlijk afgesproken dat de beide burgemeesters bij een eerstvolgend incident waarbij sprake is van aantoonbaar gerelateerd supportersgeweld van één van beide supportersgroepen, voor een periode van vijf jaar geen supporters meer over en weer toelaten bij de wedstrijden Ajax – Feyenoord en Feyenoord – Ajax. Met deze forse maatregel willen de partijen nadrukkelijk aangegeven dat voetbalgeweld tussen supportersgroepen ontoelaatbaar is. De burgemeester bepaalt als eindverantwoordelijke wanneer deze maatregel in werking treedt, waarna de clubs en de KNVB zich hieraan zullen committeren.

Bovenstaande maatregel heeft wanneer deze ingaat verregaande consequenties voor vele supporters. Ik vind het echter een duidelijk signaal naar de supporters en andere betrokkenen dat het de overheid menens is met de aanpak van supportersgeweld. Daarom ondersteun ik deze maatregel van harte.

Maatregelen door de Nederlandse Spoorwegen

De Nederlandse Spoorwegen (NS) hebben Ajax na de rellen gemeld, dat zij de Ajax-supporters pas weer georganiseerd vervoer aanbieden als Ajax de NS een toereikend pakket veiligheidsmaatregelen voorstelt die de club zelf zal nemen om het georganiseerd vervoer per trein veiliger te laten verlopen en schade aan treinstellen en het spoor te voorkomen. De onderhandelingen over dit pakket aan maatregelen zijn in een eindstadium. Ajax heeft de NS nog geen formeel aanbod gedaan. Totdat er overeenstemming is tussen de NS en Ajax over het pakket aan veiligheidsmaatregelen, zal de NS geen georganiseerd treinvervoer regelen voor Ajax-supporters.

Bovenstaande maatregelen overziend, ben ik van mening dat de aanbevelingen van het auditteam serieus en actief zijn opgepakt. De wedstrijd Ajax-Feyenoord van zondag 28 augustus jl. is zonder incidenten verlopen. Ik hoop dat ook de volgende wedstrijden van deze clubs zonder groot-schalige problemen verlopen. De genomen maatregelen dragen daar zeker aan bij.

Afhandeling van de rellen Feyenoord – Ajax

Stand van zaken vervolging

Het totaal aantal aangehouden verdachten ten aanzien van wie een proces verbaal is binnengekomen bedroeg op 19 augustus jl. 122 personen. Hiervan zijn 29 personen aangehouden op 17 april 2005 en 93 personen op een later moment. Doordat het onderzoek naar verdachte personen niet stilstaat, stijgt het aantal aangehouden verdachten continue. Door het Parket Rotterdam Rijnmond waren op 1 september 2005 in totaal al 143 verdachten opgepakt. Ik zal hierna gedetailleerder ingaan op de stand van zaken zoals 19 augustus vastgesteld.

Van de hiervoor genoemde 29 personen zijn 16 personen aangehouden voor overtreding van artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht, openlijke geweldpleging. Van deze 29 personen zijn 17 personen gedagvaard voor de rechter, waarvan inmiddels 16 zaken door de rechter zijn afgedaan met straffen variërend van gevangenisstraffen (waarvan vaak een deel voorwaardelijk is opgelegd) tot werkstraffen. In acht gevallen is eveneens een stadionverbod in combinatie met een meldingsplicht opgelegd.

Van de eerder genoemde 93 personen die later dan 17 april 2005 zijn aangehouden, zijn 88 personen aangehouden voor overtreding van artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht en 4 personen voor overtreding van artikel 287 juncto artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht, poging tot doodslag. Van 69 verdachten is de foto in Opsporing Verzocht getoond of op internet geplaatst. Van deze 69 personen hebben 39 personen zichzelf gemeld bij de politie. Van de 93 aangehouden personen zijn 87 personen gedagvaard voor de rechter. Hiervan zijn de zaken van 57 verdachten al door de rechter afgedaan. De straffen variëren van gevangenisstraffen (waarvan vaak een deel voorwaardelijk is opgelegd) tot werkstraffen en in 31 gevallen een stadionverbod, waarvan 27 in combinatie met een meldingsplicht. In een aantal gevallen is de uitspraak van de rechter nog niet bekend.

Op 30 augustus jl. heeft de politie nieuwe foto's van relschoppers op internet geplaatst en 17 000 mensen die op 17 april jl. ten tijde van de ongeregelde heden rondom De Kuip waren een SMS-bericht gestuurd met het verzoek de website te bezoeken en de foto's te bekijken. Direct na deze actie hebben meerdere mensen die aanwezig waren bij de rellen zich bij de politie gemeld. Daarnaast ontving de politie vele bruikbare tips.

Ik wil mijn waardering uitspreken voor de vasthoudendheid waarmee politie en justitie in Rotterdam proberen de identiteit van alle daders te achterhalen. Het is interessant dat daarbij de mogelijkheden die de verschillende media bieden zijn verkend.

Verhalen van schade

Verhaal van schade heeft in geen van bovenstaande zaken plaatsgevonden omdat geen relatie kon worden aangetoond tussen het strafbare feit en de toegebrachte schade. De aangehouden verdachten zijn veelal voor openlijk geweld aangehouden, terwijl niet duidelijk was of en welke schade daardoor is toegebracht.

De politie Rotterdam-Rijnmond overweegt zich als benadeelde partij te voegen in het strafproces bij lopende en nieuwe zaken, voor de collega's die schade hebben geleden.

Ajax heeft de schade aan beide treinstellen vergoed aan de Nederlandse Spoorwegen. Het proces betreffende de schadeclaim van de Nederlandse Spoorwegen tegen Ajax voor geleden indirecte schade, het terugbetalen van reiskosten aan particulieren bij vertraging, is nog niet afgerond.

Overige onderwerpen

Alle wedstrijden zonder uitpubliek

Tijdens het vragenuur op 19 april 2005, waar de minister van Justitie namens mij het woord voerde in deze, werd mijn mening gevraagd over het spelen van alle wedstrijden zonder uitpubliek. Ik ben er geen voorstander van om standaard alle wedstrijden zonder uitpubliek te spelen. In specifieke gevallen, bij supportersgroepen die voor ernstige problemen zorgen, vind ik een dergelijke maatregel wel gerechtvaardigd. Daarom ondersteun ik van harte de afspraak tussen de burgemeesters van Rotterdam en Amsterdam, Feyenoord, Ajax en de KNVB om bij het eerstvolgende incident bij een wedstrijd tussen Feyenoord en Ajax, vijf jaar lang over en weer geen uitpubliek toe te staan.

Programmamanager nieuwe competitieopzet KNVB

In mijn brief van 3 juni jl. (2004–2005, 25 232, nr. 45) kondigde ik aan een programmamanager aan te stellen om de invoering van de maatregelen gekoppeld aan de nieuwe competitieopzet te bewaken. Met ingang van 25 juli jl. heb ik de heer R.H.J. van Schaik, voormalig burgemeester van Waalwijk, in deze functie aangesteld. De heer Van Schaik is aangesteld tot 1 juli 2006 en heeft de volgende opdracht gekregen:

1. Onderzoeken of en bewaken dat de eredivisieclubs, de KNVB, de ECV, het KBB, de RHC, de regionale politiekorpsen, de VNG, betrokken burgemeesters, Justitie, het OM en BZK de maatregelen die zijn afgesproken rondom de nieuwe competitieopzet tijdig en adequaat uitvoeren.
2. Signaleren wanneer partijen in gebreke blijven, onderzoeken wat daar de oorzaak van is en dit melden aan de interdisciplinaire stuurgroep bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld (stuurgroep). De stuurgroep zal de betreffende partij aanspreken.
3. Deelnemen aan de vergaderingen van de stuurgroep.

Rapporten auditteam voetbalvandalisme

Bij eerdere gelegenheid heb ik u toegezegd enkele rapporten van het auditteam voetbalvandalisme toe te sturen. Het betreft het rapport pasfotoregistratie en het rapport NAC – FC Groningen¹. U treft deze bijgevoegd.

Bijgevoegd treft u tevens van het auditteam de eindrapportage 2004–2005¹ en het onderzoeksrapport spreekkoren¹. Het auditteam heeft mij beide rapporten op 22 augustus jl. aangeboden. Omdat de interdisciplinaire stuurgroep voetbalvandalisme beide rapporten eind september nog zal bespreken, wil ik daar nu niet meer over zeggen dan dat beide rapporten goed bestudeerd zullen worden. De stuurgroep zal evenals bij de eindrapportage 2003–2004 afspraken maken over de aanpak van de aanbevelingen van het auditteam. U kunt in bijgevoegde eindrapportage lezen dat de stuurgroep vorig seizoen daadkrachtig is opgetreden en dat het merendeel van de aanbevelingen inmiddels is opgevolgd.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld

Bij brief van 3 juni jl. (2004–2005, 25 232, nr. 45) heb ik u gemeld het

beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld 2003 te actualiseren. Dit zou 1 juli jl. gereed zijn. Vanwege vele (nieuwe) activiteiten op het gebied van voetbalvandalisme is de formele vaststelling van het nieuwe beleidskader vertraagd tot eind september, tot de eerstvolgende vergadering van de stuurgroep. De gemeenten hebben informeel de benodigde informatie ontvangen ten behoeve van het opstellen van de lokale convenanten 2005–2006. Ik zal u het actuele beleidskader na vaststelling zo spoedig mogelijk toezenden.

Congres voor clubs, politie en gemeenten

Tijdens het Algemeen Overleg van 19 januari 2005 vroeg mw. Verbeet om een congres te organiseren voor clubs, politie en gemeenten samen. De stuurgroep heeft dit verzoek opgevolgd en organiseert op 9 november 2005 een congres onder de titel *Voetbal in balans, terugdringen politie-inzet betaald voetbal*. Het congres is vooral bedoeld voor degenen die bij clubs, politie en gemeenten het beleidskader uitvoeren. De samenwerking tussen deze partijen is een belangrijk aspect bij alle thema's die aan bod komen.

Kosten veiligheidsmaatregelen betaald voetbal

Tijdens het Algemeen Overleg van 14 juni jl. heb ik op verzoek van de heer Nawijn toegezegd te onderzoeken welke kosten worden gemaakt voor de bestrijding van voetbalvandalisme. Deze vraag heb ik uitgezet bij de KNVB, de VNG en het CIV. U zult begrijpen dat ik geen compleet totaalbedrag, maar slechts een indicatie kan geven. De kosten zullen ook niet ieder seizoen gelijk zijn. De KNVB en clubs investeren op jaarbasis 13 miljoen euro. Voor het seizoen 2005–2006 komt daarbij een extra investering van 3,5 miljoen euro voor het pakket maatregelen dat is gekoppeld aan de nieuwe competitieopzet.

De VNG kan geen cijfer noemen. Er zijn veel aspecten die meegerekend kunnen worden, maar cijfers hiervan worden niet geregistreerd. U kunt denken aan formatieplaatsen binnen het ambtelijke apparaat en infrastructuurverbeteringen van de stadionomgeving. Bij wedstrijden is ook personeel van het OM, brandweer en GHOR/GGD aanwezig. Ik ben niet verder nagegaan of de voetbalgerelateerde inzet van dit personeel geregistreerd wordt.

De inzet van politie bedroeg afgelopen seizoen ongeveer 330 000 uur. Er is echter geen landelijk vastgesteld uurtarief voor de inzet van politie, zodat ik aan dit getal geen bedrag kan verbinden. In het kader van mijn concept wetsvoorstel «bijdrage politiekosten bij publieksevenementen» wordt gewerkt aan een landelijk geldend uurtarief. Daarnaast kunt u denken aan de schade aan voertuigen, de inzet van speciale apparatuur, de inzet van recherchepersoneel buiten wedstrijddagen, enzovoorts. Omdat de totale kosten voor de bestrijding van voetbalvandalisme zijn samengesteld uit vele deeltkosten, waarvan meerdere niet geregistreerd worden, kan ik u geen totaalbedrag noemen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J. W. Remkes